

Sosyal Demokrasi Derneği - Friedrich Ebert Stiftung Türkiye Temsilciliği

Türkiye'deki Mülteciler: Bölgesel ve Küresel Gelişmeler Işığında

Ankara, 30 Mayıs 2025

SONUÇ RAPORU

İÇİNDEKİLER / INDEX

Genel Açıklamalar	3
Diplomatik ve Ulusal-Uluslararası Hukuki Boyut	4
Toplumsal İlişkiler, Güvenlik ve Süreç Yönetimi	5
Emek Piyasası ve Ekonomiye Etkiler	7
Göç Politikalarında Tespitler, Gelecek Öngörüler ve Çözüm Önerileri.....	9

Sosyal Demokrasi Derneği- Friedrich Ebert Stiftung Türkiye Temsilciliği

Yayına Hazırlayan: Muratcan IŞILDAK

Türkiye'deki Mülteciler: Bölgesel ve Küresel Gelişmeler Işığında

Ankara, 30 Mayıs 2025

Sonuç Raporu

Sosyal Demokrasi Derneği ve Friedrich Ebert Stiftung Türkiye Temsilciliği iş birliğinde 30 Mayıs 2025 tarihinde Ankara’da düzenlenen “Türkiye’de, Suriye’de ve Dünyada Yeni Gelişmeler Işığında Türkiye’deki Mülteciler” başlıklı çalıştayda, Türkiye’nin karşı karşıya olduğu göç dinamikleri; toplumsal uyum, sosyal adalet ve insan hakları perspektifinden kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Bu bağlamda, hem yerel hem de uluslararası gelişmelerin ışığında göç politikalarının yeniden şekillen-dirilmesi ihtiyacı değerlendirilmiş, karşılaşılan temel sorun alanları tespit edilmiş ve çözüm önerile-ri ortaya konmuştur. Çalıştayın sonuç raporu sunulmadan önce, bu nitelikteki bir toplantının neden bu denli kritik olduğu konusunda kısa bir çerçeve çizmek faydalı olacaktır.

GENEL AÇIKLAMALAR

Sosyal Demokrasi Derneği ile Friedrich Ebert Stiftung (FES) iş birliğinde düzenlenen bu çalıştay, Türkiye’deki göç politikalarının güncel gelişmeler ışığında çok boyutlu olarak ele alınmasını amaç-lamaktadır. Çalıştayın temel motivasyonu, Türkiye’nin özellikle 2011 sonrası yaşadığı yoğun göç dalgasının neden olduğu toplumsal, siyasal ve ekonomik etkilerin, hak temelli bir yaklaşımla tartı-şılmasını sağlamaktır.

Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle tarihsel olarak önemli göç rotalarının kesişiminde yer almak-tadır. 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş, Türkiye’yi dünyada en fazla mülteci barındıran ülke konumuna getirmiştir. Bu süreçte uygulanan “açık kapı politikası” neticesinde milyonlarca Suriyeli sığınmacı Türkiye’ye sığınmış, ülkenin göç yapısı kısa sürede derin şekilde değişmiştir. Suriyelile-rin yanı sıra Afganistan, Irak, İran ve Pakistan gibi ülkelerden gelen göçmenler de Türkiye’nin göç profilini çeşitlendirmiştir.

Ancak göçün yalnızca insani bir boyutu olmadığı gerçeği, günümüzde çok daha görünür hâle gel-miştir. Göç; aynı zamanda ulusal güvenlik, toplumsal barış, sosyal adalet, kamu hizmetlerine erişim, iş gücü piyasası dengesi, yerel yönetim kapasitesi ve dış politika ile yakından ilişkili bir alandır. Ni-tekim, toplumda giderek yükselen mülteci karşıtlığı, ayrımcılık, nefret söylemleri ve sosyal medya üzerinden yayılan dezenformasyon, göç politikalarının şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri teme-linde yeniden ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Sığınmacılara ilişkin toplumsal algı ile resmi veriler arasındaki çelişkiler, kamuoyunun güven soru-nu yaşamasına neden olmuştur. Mülteciler hakkında yayılan yanlış bilgiler ve yeterince açıklanma-yan istisnai vatandaşlık uygulamaları, kamusal tartışmalarda kutuplaşmayı derinleştirmiştir. Bu bağ-lamda, göç yönetiminin hukuki, sosyal ve siyasal boyutlarını içeren kapsayıcı bir politika üretimi gerekliliği öne çıkmaktadır.

Çalıştay süresince, göçün nedenleri ve sonuçları yalnızca Türkiye özelinde değil; aynı zamanda Su-riye, Avrupa Birliği ve küresel gelişmeler ekseninde de değerlendirilecektir. Akademisyenler, sivil toplum temsilcileri ve politika yapımcılar, hem mevcut sorunların tespitine hem de çözüm önerilerine katkı sunacaklardır.

Sosyal Demokrasi Derneği, sosyal adalet, eşit yurttaşlık ve insan haklarına dayalı bir göç politikasının geliştirilmesini savunmakta; mülteci krizine insani, planlı ve sürdürülebilir çözümler üretilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu çalıştay, özellikle kadınların, çocukların ve dezavantajlı grupların korunmasını önceleyen sosyal demokrat yaklaşımların tartışıldığı ve politika yapım süreçlerine katkı sunacak bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir.

Diplomatik ve Ulusal-Uluslararası Hukuki Boyut: Göç Yönetimi Üzerine Tespitler ve Politika Önerileri

Göç olgusu, yalnızca sınır geçişlerinden ibaret bir hareketliliği değil; devletlerin uluslararası yükümlülüklerini, bölgesel iş birliklerini ve insan haklarına dayalı diplomatik tutumlarını da doğrudan etkileyen çok boyutlu bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, hem coğrafi konumu hem de tarihsel süreç içerisinde şekillenen dış politikası nedeniyle, bu çok katmanlı meseleyle en yoğun biçimde karşılaşan ülkelerin başında gelmektedir. 30 Mayıs 2025 tarihinde Sosyal Demokrasi Derneği Friedrich Ebert Stiftung Türkiye Temsilciliği iş birliğiyle gerçekleştirilen çalıştayda bu çok yönlü mesele; ulusal ve uluslararası hukuk ekseninde, diplomatik boyutlarıyla birlikte tartışılmış, somut politika önerileri geliştirilmiştir.

Türkiye'nin mülteci politikasında en temel sorunlardan biri, geçici koruma rejiminin hukuki muğlaklık taşıması ve bu statünün yıllara yayılarak kalıcı hale gelmesidir. Bu durum, hem mülteciler hem de ev sahibi toplum açısından belirsizlik yaratmakta; entegrasyon, geri dönüş ya da yeniden yerleştirme süreçlerinin planlanabilirliğini zayıflatmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin uluslararası göç hukukuyla daha uyumlu, öngörülebilir ve şeffaf bir geçici koruma rejimi inşa etmesi gerekmektedir. Bu rejim, sığınma gerekçesi ortadan kalktığında statünün otomatik olarak gözden geçirilmesi ve dönüş planlarının hukuki güvence altına alınmasını içermelidir.

Mültecilere yönelik vatandaşlık uygulamaları da hem kamuoyunda hem de uluslararası platformlarda önemli tartışmalara neden olmaktadır. Vatandaşlık verilen kişilerin geçmişlerinin, entegrasyon düzeylerinin ve toplumsal uyum kapasitelerinin dikkate alınmadan yürütülen istisnai uygulamalar, hem kamu yönetimine olan güveni hem de sosyal barışı zedelemektedir. Bu sebeple, vatandaşlık politikalarının insan haklarına dayalı ancak aynı zamanda nesnel ve şeffaf kriterlere bağlı olarak şekillendirilmesi gerekmektedir. Verilen vatandaşlıkların sayısı, gerekçesi ve dağılımı kamuoyuyla açık biçimde paylaşılmalı, sürecin hesap verebilirliği artırılmalıdır.

AB ile yapılan Geri Kabul Anlaşması'nın eşit sorumluluk temelinde yeniden müzakere edilmesi,

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında 2016 yılında imzalanan Geri Kabul Anlaşması, taraflar arasında yük paylaşımı ve mali destek konularında ciddi bir dengesizliğe yol açmıştır. AB'nin göçü sınırlarının dışında tutmaya dönük politikaları, Türkiye'yi Avrupa'nın sınır bekçisi konumuna sürüklemiş, bu durum sürdürülemez bir hal almıştır. Geri Kabul Anlaşması'nın eşit sorumluluk temelinde yeniden müzakere edilmesi ve Türkiye'nin yalnız bırakılmaması gerektiği açıktır. Anlaşma, yalnızca

mali destek düzeyinde değil, aynı zamanda ortak entegrasyon projeleri, eğitim ve yeniden yerleştirme gibi çok katmanlı destek mekanizmalarını da kapsayacak şekilde yeniden ele alınmalıdır.

Türkiye'nin komşu ülkelerle ikili iş birliği mekanizmalarını güçlendirmesi, özellikle geri dönüşlerin uluslararası hukuk çerçevesinde ve gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmesi,

Göç yönetiminde Türkiye'nin komşu ülkelerle ikili iş birliğini artırması ve bu ilişkileri sınır güvenliği odaklı yaklaşımın ötesine taşıması da hayati önemdedir. Özellikle gönüllü geri dönüş süreçlerinin sağlıklı ve güvenli biçimde yürütülebilmesi için, geri gönderilecek ülkelerle diplomatik düzeyde yapıcı bir diyalog zemini kurulmalıdır. Bu süreç, uluslararası hukukun temel ilkelerine uygun olarak ve Birleşmiş Milletler başta olmak üzere bağımsız denetim mekanizmalarının gözetiminde yürütülmelidir. Ayrıca dönüşlerin yalnızca fiziksel hareketlilikle sınırlı kalmaması; barınma, eğitim, sağlık gibi alanlarda da altyapı desteklerini içermesi sağlanmalıdır.

Sığınmacıların üçüncü ülkelere yerleştirilmesi gibi konularda uluslararası toplumun daha fazla sorumluluk üstlenmesinin diplomatik yollarla teşvik edilmesi.

Uluslararası kuruluşlarla ortak projeler geliştirilmesi ve göçün insani boyutunu önceleyen diplomatik girişimlerin artırılması, Türkiye'nin bu alandaki yükünü hafifletmek açısından kritik bir gerekliliktir. Özellikle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Avrupa Konseyi gibi kurumlarla geliştirilecek ortak programlar, hem fon kaynaklarına erişimi kolaylaştıracak hem de Türkiye'nin diplomatik meşruiyetini güçlendirecektir. Bu tür iş birlikleri, aynı zamanda göçmen haklarının korunmasına yönelik iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasına da katkı sunacaktır.

Göçmenlerin üçüncü ülkelere yeniden yerleştirilmesi meselesi, Türkiye'nin tek başına yük taşımasını önleyecek en önemli diplomatik araçlardan biridir. Türkiye, hem AB nezdinde hem de uluslararası toplumun diğer aktörleriyle yürüttüğü temaslarda, yeniden yerleştirme kotalarının artırılmasını, özellikle kırılgan grupların (kadınlar, çocuklar, yaşlılar) bu programlara dahil edilmesini talep etmelidir. Bu süreç, yalnızca Türkiye'nin rahatlamasını değil, aynı zamanda küresel sorumluluk paylaşımı ilkesinin hayata geçirilmesini de sağlayacaktır.

Sonuç olarak, göç yönetimi alanında geliştirilecek her politika, yalnızca iç hukukla değil; aynı zamanda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle, yürüttüğü diplomatik ilişkilerle ve bölgesel dengelerle uyumlu olmak zorundadır. Bu nedenle, göç meselesine yalnızca iç siyaset eksenli değil; uluslararası hukukun ve diplomasinin rehberliğinde, çok taraflı, insan haklarına dayalı ve planlı bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir.

Toplumsal İlişkiler, Güvenlik ve Süreç Yönetimi: Göç Yönetimi Üzerine Tespitler ve Politika Önerileri

Türkiye'nin son on yılda yaşadığı göç süreci, yalnızca demografik bir değişim değil, aynı zamanda toplumsal yapının yeniden şekillendiği çok katmanlı bir dönüşüm sürecidir. Göç hareketlerinin kontrolsüz ve plansız şekilde gelişmesi, ev sahibi toplum ile göçmen topluluklar arasındaki ilişkiyi hem sosyal hem de siyasal anlamda kırılgan hale getirmiştir. Bu bağlamda, 30 Mayıs 2025 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen çalıştayda, göçün toplumsal ilişkiler, güvenlik ve süreç yönetimi üzerindeki etkileri bütünlüklü biçimde değerlendirilmiş; hak temelli, sürdürülebilir ve barışçıl bir yönetim anlayışının inşası için somut politika önerileri geliştirilmiştir.

Toplumsal İlişkiler: Kaygıların Yönetişimle Dönüştürülmesi

Çalıştayda en çok üzerinde durulan başlıklardan biri, toplumun geniş kesimlerinde giderek artan göçmen karşıtlığıdır. Bu karşıtlık, çoğu zaman yanlış bilgilerle, dezenformasyonla ve sosyal medyada yayılan ayrımcı içeriklerle beslenmekte; kamuoyunda ciddi bir algı krizi yaratmaktadır. Göçmenlerin devlet olanaklarından “öncelikli” faydalandığına yönelik söylentiler, birçok durumda gerçek dışı olmasına rağmen yaygın şekilde kabul görmektedir. Bu durum, yerel halk ile göçmenler arasında sosyal mesafenin açılmasına, günlük yaşamda karşılıklı güvensizlik duygusunun pekişmesine ve hatta şiddet içeren eylemlere zemin oluşturmaktadır.

Bu bağlamda önerilen temel çözüm, kamuoyuna dönük bütüncül bir bilgilendirme stratejisinin geliştirilmesidir. Sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları ve kamu otoriteleri ortak bir koordinasyon mekanizması altında, mülteci hakları, kamu hizmetlerine erişim koşulları ve mevcut yasal düzenlemeler hakkında şeffaf, anlaşılır ve sürekli bir iletişim kampanyası yürütmelidir. Özellikle gençler ve kadınlar başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerine hitap edecek sosyal uyum faaliyetleri, bilgilendirici toplantılar, diyalog platformları ve dijital içerikler teşvik edilmelidir. Ayrıca, göçmen toplulukların da bu iletişim süreçlerine aktif katılımı sağlanmalı; böylece “hakkında konuşulan” değil, “konuşan ve katkı sunan” aktörler hâline gelmeleri desteklenmelidir.

Güvenlik: İnsan Odaklı ve Önleyici Güvenlik Yaklaşımı

Göç sürecinde yaşanan bir diğer temel kırılma noktası, göçmenlerin güvenlik tehdidi olarak kodlanmasıdır. Özellikle sosyal medyada yer bulan provokatif içerikler, göçmenleri kriminalize eden siyasi söylemler ve seçim dönemlerinde tırmanan milliyetçi kampanyalar, kamu düzeni açısından ciddi bir gerilim alanı yaratmıştır. Bu durum yalnızca göçmenleri tehdit etmekle kalmamakta; aynı zamanda devlet-toplum ilişkisinde ciddi bir güven erozyonuna da yol açmaktadır.

Çalıştayda bu bağlamda önerilen temel yaklaşım, güvenliğini yalnızca kolluk gücü üzerinden tanımlayan dar bakış açısının terk edilmesi ve insan güvenliği merkezli bir paradigma inşa edilmesidir. Güvenlik güçlerinin, özellikle de yerel düzeyde çalışan polis ve jandarma personelinin, göç hukuku, insan hakları, ayrımcılıkla mücadele ve kriz yönetimi alanlarında düzenli ve zorunlu hizmet içi eği-

timlerden geçirilmesi önerilmiştir. Bu eğitimler, keyfi uygulamaları önleyecek, göçmenlerle kurulan ilişkinin yasal zeminde kalmasını sağlayacak ve toplumda adalet duygusunu güçlendirecektir.

Ayrıca güvenlik stratejileri yerel aktörlerle birlikte planlanmalı; mültecilerin yaşadığı bölgelerde mahalle meclisleri, STK'lar ve göçmen temsilcileriyle düzenli toplantılar yapılmalı; sorunlar bu katılımcı yapıların içinde ele alınmalıdır. Böylece güvenlik yalnızca kolluk kuvvetleri tarafından “uygulanan” değil, toplum tarafından birlikte “üretilen” bir değer hâline gelebilecektir. Sosyal gerginliklerin önlenmesinde göçmenlerin kendilerinin de aktif rol alması, karşılıklı sorumluluk ve güven duygusunu pekiştirecektir.

Süreç Yönetimi: Kurumsal Eşgüdüm ve Yerelleşme

Türkiye’de göç yönetiminin en önemli yapısal zafiyetlerinden biri, merkeziyetçi ve parçalı kamu yapılanmasıdır. Göç konusunda karar alma ve uygulama süreçleri, farklı kurumlar arasında yeterli koordinasyon sağlanmadan yürütülmekte; yerel yönetimler ise çoğu zaman yeterli yetki, kaynak ve insan gücüne sahip olmadan sürecin yükünü taşımaktadır. Bu parçalı yapı, hem göçmenlerin hizmetlere erişimini aksatmakta hem de toplumsal uyum politikalarının kalıcılığını zayıflatmaktadır.

Bu bağlamda çalıştayda geliştirilen önerilerin başında, göç yönetiminde **yerel yönetimlerin yetki, kapasite ve bütçe bakımından güçlendirilmesi** gelmektedir. Belediyelere, göçle ilgili stratejik plan hazırlama, bütçe ayırma ve göçmen hizmetleri birimleri kurma konusunda yasal zorunluluk getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda, yerel düzeyde oluşturulacak **göç danışma kurulları**, hem kamu hem STK hem de göçmen temsilcilerinin bir araya geldiği yapılar olarak hayata geçirilmeli; bu platformlarda alınan kararlar bağlayıcı nitelik kazanmalıdır.

Süreç yönetimi bakımından bir diğer önemli öneri ise **veriye dayalı yönetim sistemlerinin geliştirilmesidir**. Göçmenlerin kayıt, barınma, çalışma ve eğitim gibi alanlardaki temel ihtiyaçlarının izlenmesi, şeffaf biçimde raporlanması ve politika yapıcılarla paylaşılması, hem kamuoyunun güvenini artıracak hem de kaynakların daha etkili kullanımını sağlayacaktır. Yerel düzeyde kurulan göç izleme merkezleri, bu verileri toplamak ve analiz etmek için önemli bir rol üstlenebilir. Dijital altyapının güçlendirilmesi, kamu kurumları arası veri paylaşımını hızlandırarak süreci daha işlevsel hâle getirecektir.

Katılım ve Temsil: Yeni Bir Toplumsal Sözleşmeye Doğru

Son olarak, çalıştayda göçmenlerin karar alma süreçlerine doğrudan katılımının, toplumsal ilişkilerin iyileşmesinde kritik rol oynayacağı vurgulanmıştır. Toplumun sadece Türk vatandaşlarından ibaret olmadığı; Türkiye’de uzun süredir yaşayan, çocukları burada doğmuş, hayatlarını bu topraklarda sürdüren göçmen toplulukların da söz hakkı olması gerektiği fikri, hak temelli bir yaklaşımın zorunlu sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda, yerel seçimlerde göçmenlere sınırlı temsil hakkı tanınması, mahalle düzeyinde göçmen temsilcilerinin seçilmesi ve yerel konseylerde yer almaları gibi adımlar, katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi bakımından önerilmiştir. Aynı zamanda, genç göçmenlerin üniversitelerde ve sivil

toplum alanlarında aktif roller üstlenmeleri için burs, mentorluk ve gönüllülük programlarının yaygınlaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Toplumsal ilişkiler, güvenlik ve süreç yönetimi başlıkları altında geliştirilen bu öneriler, Türkiye'nin göç meselesine daha bütüncül, insani ve demokratik bir perspektiften yaklaşmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Sosyal barışın, yalnızca sınır güvenliğiyle değil; toplumsal kapsayıcılık, kurumsal şeffaflık ve hak temelli yönetimle sağlanabileceği açıktır. Bu önerilerin yaşama geçirilmesi, Türkiye'nin göç yönetimini kriz merkezli bir anlayıştan çıkarıp dayanışma, planlama ve ortak yaşam ilkesine dayalı bir sisteme dönüştürmesine öncülük edecektir.

Emek Piyasası ve Ekonomiye Etkiler: Göç Politikalarında Tespitler ve Politika Önerileri

Türkiye, son on yılda tarihin en yoğun zorunlu kitlesel göç hareketlerinden birine ev sahipliği yaparken, göçmen ve mülteci nüfusun ülkenin emek piyasası ve ekonomik yapısı üzerindeki etkileri giderek daha belirgin hale gelmiştir. Özellikle Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin varlığı, kayıt dışı istihdamın yaygınlaşması, işgücü piyasasında ücret baskısı ve sosyal adaletsizlik gibi sorunları beraberinde getirmiştir. 30 Mayıs 2025 tarihinde Ankara'da düzenlenen "Türkiye'deki Mülteciler: Suriye ve Dünyadaki Yeni Gelişmeler Işığında" başlıklı çalıştayda bu sorunlar kapsamlı biçimde ele alınmış ve çözüm odaklı politika önerileri geliştirilmiştir.

Kayıt Dışı İstihdam ve Kuralsızlık Sorunu

Çalıştayda en dikkat çeken başlıklardan biri, göçmen işçilerin çok büyük bir kısmının kayıt dışı koşullarda çalıştırılmasıdır. Kayıt dışı çalışma, hem göçmenlerin sosyal güvenceye erişimini engellemekte hem de iş güvencesinden yoksun, düşük ücretli ve uzun saatler süren ağır çalışma koşullarına mahkûm etmektedir. Bu durum, yalnızca göçmenlerin değil, aynı sektörde çalışan yerli işçilerin de emek haklarını tehdit etmektedir. İşverenlerin, göçmen emeğini "kolay, ucuz ve denetimsiz" bir kaynak olarak kullanması; piyasa dengelerini bozmakta ve emek piyasasında adaletsiz bir rekabet ortamı yaratmaktadır.

Bu çerçevede önerilen temel politika, çalışma izinlerinin verilmesinde bürokratik süreçlerin azaltılması, teşviklerin artırılması ve işverenlerin kayıtlı göçmen istihdamı yönünde yönlendirilmesidir. Ayrıca iş müfettişlerinin sayısının artırılması, denetimlerin daha düzenli yapılması ve caydırıcı cezaların uygulanması kayıt dışı istihdamla mücadelede kritik önemdedir. Denetim süreçlerine yerel yönetimlerin, işçi sendikalarının ve göçmen temsilcilerinin de dahil edilmesi önerilmektedir.

Sektörel Dönüşüm ve Göçmen Emeğinin Ekonomik Rolü

Tarım, inşaat, tekstil ve hizmet sektörü gibi alanlarda göçmen emeği, artık yapısal bir gerçeklik haline gelmiştir. Mevsimlik tarım işçiliğinden şehir içi bakım emeğine kadar uzanan geniş bir yelpazede göçmenler, Türkiye ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu katkı, çoğu zaman kayıt dışı ve görünmeyen biçimde gerçekleşmektedir. Göçmen emeğinin görünür kılınması, hak te-

melli bir iş gücü politikasıyla istismar edilmeden değerlendirilmesi gerektiği çalıştayda sıklıkla vurgulanmıştır.

Bu bağlamda önerilen stratejilerden biri, belirli sektörlerde göçmen istihdamına dair “kontrollü kotalar” veya “izinli işgücü havuzları” oluşturmaktır. Bu modelle, özellikle göçmenlerin yoğunlaştığı sektörlerde hem işverenin ihtiyacı hem de göçmenlerin hakları dengelenmiş olacaktır. Ayrıca mesleki yeterlilik belgeleri, iş güvenliği eğitimleri ve çalışma iznine bağlı sosyal güvenlik haklarının yaygınlaştırılması da öneriler arasında yer almaktadır.

Girişimcilik Potansiyeli ve Ekonomik Katılım

Göçmenlerin yalnızca işgücü olarak değil, girişimci ve üretici aktörler olarak da ekonomik yaşama katıldıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye’deki göçmenlerin önemli bir kısmı kendi işini kurarak ayakta durmaya çalışmaktadır. Ancak bu girişimler çoğu zaman kayıt dışı kalmakta, yasal boşluklardan dolayı resmi destek ve teşvik mekanizmalarının dışında kalmaktadır.

Bu kapsamda önerilen politika, göçmen girişimciler için özel kredi programları, teknik danışmanlık hizmetleri ve yerel ekonomiyle entegrasyonu destekleyen vergi teşvikleridir. Ayrıca kadın göçmen girişimciler için özel destek paketleri oluşturulması; toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında da olumlu sonuçlar doğuracaktır. Göçmen girişimcilerin desteklenmesi, hem ekonomik dinamizm hem de sosyal uyum açısından stratejik önem taşımaktadır.

Emek Piyasasında Sosyal Uyumun Teşviki

Göçmenlerin istihdamı yalnızca ekonomik bir mesele değil, aynı zamanda sosyal bütünleşmenin önemli bir parçasıdır. Göçmenlerin, özellikle gençlerin meslek edindirme programlarına yönlendirilmesi; onların vasıfsız işlerde sıkışıp kalmalarını engelleyecek, toplumsal uyumu kolaylaştıracaktır. Belediyelerin açtığı halk eğitim merkezleri, mesleki eğitim kursları ve kadın dayanışma merkezleri bu süreçte kilit kurumlar olarak görülmektedir.

Bu doğrultuda önerilen başka bir adım, göçmen gençlerin yerli gençlerle aynı ortamda eğitim ve staj imkânlarına erişebileceği programların artırılmasıdır. Ortak çalışma ve öğrenme alanları, göçmen ve yerli nüfus arasında karşılıklı anlayışı geliştirecek, sosyal gerilimlerin azalmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca göçmen kadınların ev eksenli emek süreçlerinden çıkarılarak işgücü piyasasına daha aktif katılımı sağlanmalıdır. Bunun için bakım destekleri, dil kursları ve güvenli kreş hizmetlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sosyal Güvenlik Sistemine Entegrasyon

Göçmenlerin uzun vadeli olarak Türkiye’de yaşamaya devam edeceği varsayımı altında, sosyal güvenlik sistemine entegrasyonlarının hızla tamamlanması gerekmektedir. Aksi takdirde ilerleyen yıllarda yaşanacak sağlık, yaşlılık ve bakım hizmetleri açısından kamuya ciddi bir mali yük binmesi muhtemeldir. Bu nedenle göçmenlerin sosyal sigorta sistemine dahil edilmesi, sadece bireysel değil, toplumsal bir öncelik olarak ele alınmalıdır.

Çalıştayda bu kapsamda önerilen politikalar arasında, SGK ile iş birliği içinde yürütülecek bilgilendirme kampanyaları, işverenlere yönelik teşvikler ve göçmenlere yönelik hak temelli bilgilendirme materyallerinin geliştirilmesi öne çıkmıştır. Ayrıca geçici koruma statüsündeki bireylerin iş güvenliğine dayalı sosyal hizmetlere erişimi için ulusal ve yerel düzeyde yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Emek piyasası ve ekonomi başlığında yapılan tespitler, Türkiye'deki göç politikalarının sadece sınır kontrolü ve insani yardım düzeyinde kalamayacağını; aynı zamanda yapısal ekonomik planlamayı içerecek biçimde yeniden kurgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kayıt dışılıkla mücadele, işgücü piyasasında eşitlik, göçmen girişimciliğinin desteklenmesi ve sosyal güvenlik entegrasyonu gibi başlıklar, yalnızca göçmenler için değil, bütün toplum için daha adil, sürdürülebilir ve istikrarlı bir ekonomik gelecek yaratma potansiyeli taşımaktadır.

Göç Politikalarında Tespitler, Gelecek Öngörüler ve Çözüm Önerileri

Türkiye, 2011 yılından bu yana süregelen Suriye iç savaşı başta olmak üzere bölgesel çatışmalar nedeniyle milyonlarca zorunlu göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Göç olgusu artık geçici bir kriz değil, kalıcı bir gerçekliktir. Bu durum, ülkenin sosyal, ekonomik, yönetsel ve siyasal alanlarında çok yönlü dönüşümleri zorunlu kılmaktadır. 30 Mayıs 2025 tarihinde gerçekleştirilen çalıştayda, göç politikalarına dair mevcut sorunlar tanımlanmış, bu sorunların doğurduğu yapısal sonuçlar tartışılmış ve geleceğe yönelik çözüm önerileri üretilmiştir. Aşağıda bu kapsamda yapılan tespitler, öngörüler ve politika önerileri sistematik şekilde sunulmaktadır.

I. Mevcut Durum ve Tespitler

1. Kriz Odaklı Yönetim Anlayışı

Türkiye'de göç yönetimi, özellikle 2011 sonrası Suriye krizinin doğrudan etkisiyle şekillenmiş ve temel olarak "kriz yönetimi" refleksine dayalı bir yapıda gelişmiştir. Bu süreçte ağırlıklı olarak insani yardım perspektifi ön plana çıkmış, sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılamaya dönük kısa vadeli ve geçici çözümler uygulanmıştır. Ancak bu kriz odaklı yaklaşım, göçün kalıcı bir gerçeklik haline gelmesiyle birlikte yetersiz kalmış ve kapsamlı, uzun vadeli politikalara dönüştürülememiştir. Türkiye'de geçici koruma statüsü altında yaşayan milyonlarca kişinin hukuki geleceği belirsizdir; vatandaşlık, uzun süreli ikamet, sosyal haklara erişim ve aile birleşimi gibi konular netlik kazanmamış durumdadır. Bu durum, göçmenlerin sadece bugününü değil, yarınlarını da planlamasını imkânsız hale getirmekte; aynı zamanda devletin politika üretme kapasitesini sınırlamaktadır. Kriz temelli bu yönetim anlayışı, artık sürdürülebilir değildir ve yerini stratejik, hak temelli ve çok aktörlü bir yönetime bırakmalıdır.

2. Kurumsal Eşgüdüm Eksikliği

Türkiye’de göç yönetimi alanında görevli kurumlar arasında sağlıklı bir koordinasyon ve eşgüdüm mekanizmasının henüz tam anlamıyla tesis edilemediği gözlemlenmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı merkezi düzeyde sorumlu kurum olarak öne çıksa da, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sosyal hizmet sağlayıcıları arasında rol tanımları net değildir. Ortak bir veri tabanı eksikliği, bilgi paylaşımında aksaklıklar ve görev çakışmaları hem hizmetlerin etkinliğini azaltmakta hem de kaynakların israfına yol açmaktadır. Özellikle yerel düzeyde göçmenlerin eğitim, sağlık, barınma ve sosyal hizmetlere erişiminde yaşanan sorunlar, bu kurumsal kopukluğun en somut örneklerini teşkil etmektedir. Belediyelerin göç yönetiminde yasal yetki ve bütçe eksikliğiyle karşı karşıya olması, göçmenlerle birebir çalışan kurumların bilgiye ulaşamaması ve merkezi kararların yerel ihtiyaçları göz ardı etmesi bu eşgüdüm eksikliğinin doğrudan sonuçlarındandır. Bu nedenle kurumsal yapılar arası iş birliğini güçlendirecek, veri paylaşımını ve planlamayı mümkün kılacak bir yönetim modeline geçiş elzemdir.

3. Göçmen Karşıtlığı ve Toplumsal Gerilim

Son yıllarda Türkiye’de göçmen karşıtlığı giderek artmakta ve bu durum yalnızca sosyal ilişkileri değil, kamu güvenliğini de tehdit eder hale gelmektedir. Ekonomik kriz, işsizlik, konut kiralardaki artış ve sosyal yardımların yetersizliği gibi sorunların faturasının göçmenlere kesilmesi, toplumun çeşitli kesimlerinde öfke birikmesine ve yabancı düşmanlığına neden olmaktadır. Bu durum özellikle sosyal medya üzerinden yayılan dezenformasyon kampanyaları ve bazı siyasi aktörlerin kışkırtıcı söylemleriyle daha da beslenmektedir. Göçmenler, hem fiziksel hem de dijital ortamda hedef haline getirilmekte; bu da toplumsal huzuru tehdit eden gerilimlerin ve zaman zaman linç girişimlerinin yaşanmasına yol açmaktadır. Göçmen karşıtlığının artması, sadece göçmenlerin değil, ev sahibi toplumun da güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Aynı zamanda bu karşıtlık, demokratik değerler açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Toplumda birlikte yaşam kültürünü zayıflatan bu ayrımcı tutumlar, orta ve uzun vadede sosyal parçalanmalara ve kutuplaşmalara neden olabilir.

4. Hukuki Belirsizlikler ve Haklara Erişim Sorunu

Türkiye’de geçici koruma rejimi altında bulunan göçmenlerin en temel sorunlarından biri, hukuki statülerin açık ve kalıcı olmamasıdır. Statülerin net olarak tanımlanmaması, göçmenlerin hukuki güvencelerden mahrum kalmalarına ve temel haklara erişimde ciddi zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır. Vatandaşlık başvuru süreçleri şeffaf ve öngörülebilir değildir; ikamet izinleri zaman zaman idari keyfiyetle reddedilmekte ya da uzatılmamaktadır. Sosyal hizmetlere erişimde yaşanan dil bariyeri, bürokratik engeller ve ayrımcı uygulamalar, göçmenlerin anayasal düzeyde güvence altına alınmış temel haklara erişimini fiilen ortadan kaldırmaktadır. Bu belirsizlik ortamı, göçmenlerin toplumla bütünleşmesini zorlaştırmakta, statüsüzlük hali ise onları kayıt dışılığa ve güvencesizliğe mahkûm etmektedir. Hukuki belirsizliklerin giderilmesi, hem göçmenlerin insan onuruna yakı-

şır bir yaşam sürebilmesi hem de devletin uluslararası yükümlölüklerini yerine getirebilmesi açısından yaşamsal önemdedir.

5. Ekonomik Kırılganlık ve Kayıt Dışı Emek

Göçmenlerin önemli bir kısmı kayıt dışı ve güvencesiz işlerde çalışmakta; bu durum hem bireysel hem de yapısal düzeyde ciddi sorunlara neden olmaktadır. Kayıt dışı istihdam, göçmenlerin düşük ücretlerle, uzun çalışma saatleriyle ve iş güvenliği olmaksızın çalışmasına yol açarken; aynı zamanda emek piyasasında haksız rekabeti körüklemekte, yerli işçilerin ücretlerini baskılamakta ve sosyal gerilimleri tırmandırmaktadır. Göçmenlerin sosyal güvenlik sistemine dahil olamamaları, sağlık hizmetlerine erişimlerini kısıtlamakta ve yaşlılık döneminde daha da büyük bir sosyal risk oluşturmaktadır. Bu kırılgan yapı, özellikle kadın göçmenler ve çocuk işçiler açısından daha da vahim sonuçlar doğurmakta; istismar, sömürü ve insan ticareti risklerini artırmaktadır. Uzun vadede bu kayıt dışı yapının sürmesi, Türkiye'nin sosyal güvenlik sistemine ağır bir yük bindirecek ve gelir adaletini daha da bozacaktır. Göçmen emeğini kayıtlı ve güvenceli hale getirecek düzenlemelerin yapılması, hem insani hem ekonomik kalkınma açısından zorunludur.

II. Gelecek Öngöröleri

1. Kalıcılık Eğilimi

Çalıştayda üzerinde en fazla durulan öngörölerin başında, göçmen nüfusun artık “geçici” olarak değil, Türkiye'nin toplumsal dokusunun kalıcı bir bileşeni olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündeki görüş gelmektedir. Suriye iç savaşının üzerinden geçen uzun süreye rağmen, geri dönüşlerin gönüllölük, güvenlik ve insan onuruna uygun şartlarda gerçekleşmemesi, milyonlarca kişinin Türkiye’de yaşamını sürdürmek zorunda kalmasına neden olmuştur. Bu gerçeklik ışığında, Türkiye’de doğan ve büyüyen ikinci kuşak göçmen çocuklar sayıca artmakta, bu da beraberinde eğitim sistemine entegrasyon, dil yeterliliği, vatandaşlık hakkı, kültürel kimlik ve temsil meselelerini daha derin biçimde gündeme taşımaktadır. Gelecek yıllarda bu genç nüfusun büyük bölümü seçme-seçilme hakkı, üniversiteye erişim, istihdam ve yurttaşlık gibi temel alanlarda daha görünür hale gelecek; bu nedenle “geçicilik” üzerinden kurgulanan politikaların yetersizliği çok daha belirginleşecektir. Kalıcılığı kabul eden ve ikinci kuşağı gözetken stratejik politikaların gecikmeden geliştirilmesi gereklidir.

2. Sosyal Entegrasyon Zorunluluğu

Göçmenlerin Türkiye toplumuna sağlıklı şekilde entegre edilebilmesi, sadece onların bireysel iyiliği açısından değil, aynı zamanda toplumsal barış ve kamusal güvenlik açısından da hayati öneme sahiptir. Eğer sosyal uyum politikaları zamanında ve doğru biçimde devreye sokulmazsa, göçmen gruplarının marjinalleşmesi, dışlanması ve toplumdan izole edilmiş şekilde yaşamaları kaçınılmaz

hale gelir. Bu durum ise kentlerde “getto” benzeri mekânsal ayrışmalara, kültürel kopuşlara ve bazı bölgelerde paralel yaşam alanlarının oluşmasına zemin hazırlar. Entegrasyonun başarısız olması; ilerleyen yıllarda etnik, dini ya da kültürel kimlikler üzerinden oluşabilecek toplumsal kutuplaşma, ayrımcılık ve güvenlik temelli çatışmaların artması riskini taşır. Özellikle genç göçmenlerin eğitim sisteminden dışlanmaları veya sosyal adalete erişememeleri, radikal akımlara açık hale gelmelerine ve suça yönelimlerinin artmasına yol açabilir. Bu nedenle, sosyal uyum politikalarının sadece sembolik değil, sistematik ve hak temelli yaklaşımlarla kurgulanması gerekmektedir.

3. Belediyelere Artan Yük ve Yetki Açmazı

Göçmenlerin yaşadıkları sorunların çözümünde en ön safta yer alan yerel yönetimler, artan sorumluluklarına rağmen halen göç yönetiminde karar alma süreçlerinin dışında tutulmakta ve yeterli yasal yetkiye ya da finansal kaynağa sahip olmamaktadır. Belediyeler, eğitimden sağlığa, barınmadan sosyal yardımlara kadar çok geniş bir alanda hizmet sunmak zorunda kalmakta, ancak bu hizmetleri planlayacak yasal altyapı ve bütçeden yoksun bırakılmaktadır. Artan göçmen nüfusuna karşılık merkezi idarenin sağladığı kaynakların kıtlığı, belediyelerde sürdürülebilir hizmet sunumunu imkânsız hale getirmekte; yerel halk ve göçmenler arasında eşitsizlik algısını derinleştirmektedir. Bu durum, sadece belediyeleri değil, toplumsal huzuru da tehdit etmektedir. Yerel yönetimlerin yasal yetkilerle donatılması, bütçelerinin nüfus temelli yeniden düzenlenmesi ve göç yönetimi konusunda kurumsal kapasitelerinin artırılması artık ertelenemez bir zorunluluktur. Aksi halde, merkezi idare ile yerel yönetimler arasında artan gerilim, yönetişim krizine dönüşebilir.

4. Avrupa-Türkiye İlişkilerinde Göçün Rolü

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında göç, son yıllarda yalnızca teknik değil aynı zamanda stratejik ve diplomatik bir pazarlık aracı haline gelmiştir. 2016 yılında imzalanan Geri Kabul Anlaşması gibi düzenlemeler, Türkiye’yi Avrupa’nın göç kapısı haline getirirken, bu durumun karşılığında öngörülen mali ve politik desteklerin büyük kısmı ya eksik kalmış ya da Türkiye’nin beklentilerini karşılamamıştır. Türkiye’nin AB ile ilişkilerinde göçün bir yük değil, ortak sorumluluk alanı olarak tanımlanması gerekmektedir. Aksi halde bu dengesizlik, hem Türkiye’deki kamuoyunun Avrupa’ya olan güvenini zedelemekte hem de Avrupa’daki yükselen yabancı düşmanlığını Türkiye’ye karşı diplomatik bir baskı aracına dönüştürmektedir. Göç meselesi, Türkiye-AB ilişkilerinde tek taraflı talepler yerine, insan hakları temelli, eşitlikçi ve çok taraflı bir iş birliği çerçevesinde ele alınmalıdır. Türkiye, yalnızca sınır bekçisi değil, göçü yöneten ve hak temelli çözümler üreten bir bölgesel aktör olarak kabul edilmelidir.

III. Kapsamlı Çözüm Önerileri

Göç, Türkiye’nin yalnızca bugünün değil, geleceğin en önemli yönetişim başlıklarından biridir. Kalıcılaşan göçmen nüfusun yönetişimi, sosyal uyumu ve üretkenliğe entegrasyonu; sadece göçmenler

açısından değil, Türkiye toplumunun bütünlüğü, refahı ve istikrarı açısından da yaşamsal önemdedir. Çözüm, ancak bütüncül, çok aktörlü ve hak temelli bir siyasal irade ile mümkün olacaktır. Bugün atılacak adımlar, yalnızca göçmenlerin değil, gelecekte hepimizin kaderini belirleyecektir.

1. Hak Temelli ve Kalıcı Bir Ulusal Göç Politikası Reformu

Türkiye'nin göç politikası artık geçici ve reaktif bir anlayıştan çıkarılarak, insan haklarına dayalı, öngörülebilir ve kurumsallaşmış bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu amaçla, mevcut strateji belgeleri ve eylem planları uluslararası hukuk normları, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ilkeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ışığında gözden geçirilmelidir. Kalıcı koruma, ikincil hareketlilik, vatandaşlığa geçiş ve statü tanımları gibi alanlar açık, net ve hak temelli bir çerçeveye oturtulmalıdır. Bu süreçte sadece devlet kurumlarının değil; yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sendikaların ve sivil toplum kuruluşlarının da katılımına imkân tanıyan katılımcı ve çoğulcu bir mekanizma hayata geçirilmelidir.

2. Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi ve Yetkilendirilmesi

Göçün gündelik yaşam üzerindeki etkileri en yoğun biçimde yerel düzeyde hissedilmektedir. Bu nedenle belediyeler yalnızca hizmet sunan değil, aynı zamanda karar süreçlerine dahil edilen asli aktörler haline getirilmelidir. Mevzuatta yapılacak düzenlemelerle belediyelere göç yönetimi konusunda yasal yetkiler tanınmalı; göçmen nüfus oranına göre merkezi bütçeden kaynak aktarımı yapılmalıdır. Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmet kapasitesi, insan kaynağı, sosyal yardım mekanizmaları ve dijital altyapı açısından desteklenmeli; aynı zamanda bu hizmetlerin izlenebilirliği ve hesap verebilirliği sağlanmalıdır. Belediyelerde “Uyum ve Göç Daire Başkanlıkları” gibi ihtiyaca uygun idari birimler kurulmalıdır.

3. Sosyal Uyumun İki Yönlü Güçlendirilmesi

Sosyal uyum politikaları yalnızca göçmenlere yönelik değil, aynı zamanda ev sahibi toplumun da katılımını ve duyarlılığını esas alan iki yönlü bir anlayışla şekillendirilmelidir. Ortak yaşam kültürünü teşvik eden mahalle merkezleri, çok dilli eğitim programları, birlikte üretime dayalı sosyal girişimler ve kültür-sanat projeleri, topluluklar arası güven inşa etmek için kritik rol oynar. Ayrıca bu tür projelerle birlikte ön yargıların azalması, göçmenlerin görünürlüğünün artması ve toplumsal barışa katkı sunması hedeflenmelidir. Devlet ve belediyeler bu tür faaliyetleri yalnızca desteklemekle kalmamalı; aynı zamanda aktif biçimde organize etmelidir. Yerel medya, kamu spotları ve eğitim programları da toplumsal algının dönüşümünde kullanılmalıdır.

4. Ekonomik Entegrasyon ve Kayıtlı İstihdamın Yaygınlaştırılması

Göçmenlerin büyük bölümünün kayıt dışı çalışması, hem kendi sosyal güvencelerinden mahrum kalmalarına neden olmakta hem de Türkiye'nin emek piyasasında haksız rekabet ve ücret baskılanmasına yol açmaktadır. Bu nedenle çalışma izni başvuru süreçleri kolaylaştırılmalı, istihdam teşvik-

leri artırılmalı ve işverenlere yönelik bilgilendirme çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca göçmenlerin beceri eşleştirmesi yapılmalı; yetkin oldukları alanlarda istihdama kazandırılmaları sağlanmalıdır. Belediyeler, üniversiteler ve meslek odalarının ortaklığında yürütülecek mesleki eğitim ve dil programları ile göçmenlerin nitelikli iş gücü olarak ekonomiye katkı sunmaları teşvik edilmelidir. Özellikle kadın göçmenlerin ev içi görünmeyen emekten kayıtlı ve üretken alana taşınmaları için kreş, dil kursu ve girişimcilik destek programları oluşturulmalıdır.

5. Hukuki Statü, Vatandaşlık ve Sosyal Güvenlik Haklarının Netleştirilmesi

Geçici koruma rejimi yıllardır devam etmesine rağmen hukuki belirsizlik yaratmakta ve göçmenlerin yaşam planlamasını imkânsız kılmaktadır. Bu nedenle uzun süre Türkiye’de yaşayan, istihdamda yer alan ve toplumla bağ kurmuş göçmenlerin kalıcı statüye geçişlerinin nesnel kriterlerle ve şeffaf bir süreçle tanımlanması gerekmektedir. Vatandaşlık verilecek kişilerin seçimi, kamuoyunda güveni tesis edecek biçimde açıklıkla yürütülmeli; siyasi ve ideolojik manipülasyonlardan arındırılmalıdır. Aynı zamanda, uzun vadeli ikamet izni, aile birleşimi ve sosyal güvenlik hakkı gibi alanlarda keyfiyete açık düzenlemeler yerine insan onuruna yakışır bir hukuki çerçeve oluşturulmalıdır. Özellikle ikinci kuşak için eğitim temelli vatandaşlık modelleri geliştirilmeli; bu kişilerin kendilerini “ev sahibi toplumun parçası” hissetmeleri sağlanmalıdır.

6. Dezenformasyonla Mücadele ve Kamusal Bilgilendirme Stratejisi

Göç konusundaki bilgi eksikliği, önyargılar ve siyasal manipülasyonlar, toplumda yabancı düşmanlığına ve linç kampanyalarına neden olabilmektedir. Bu tehdide karşı etkili bir kamu iletişim stratejisi geliştirilmelidir. Göçle ilgili veriler düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmalı; göçmenlerin kimler olduğu, nerelerde yaşadıkları, hangi alanlarda katkı sundukları anlatılmalıdır. Medya kuruluşları için etik yayıncılık kılavuzları oluşturulmalı; sosyal medyada nefret söylemine karşı kamu spotları ve bilgilendirme kampanyaları düzenlenmelidir. Bu noktada göçmenlerin kendi anlatılarını ve deneyimlerini paylaşabilecekleri dijital platformlar kurulması, hem temsil hem de empati kurma açısından önem taşımaktadır.

7. Uluslararası İşbirliği, Finansman ve Sorumluluk Paylaşımı

Türkiye, küresel göç krizinde tek başına sorumluluk taşıyan bir ülke olmaktan çıkarılmalıdır. Bu amaçla Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlarla göçmenler için fonların etkin ve adil biçimde kullanılması sağlanmalıdır. Geri kabul anlaşmaları ve ortak projeler, Türkiye’nin dış politikasıyla uyumlu, insan haklarını önceleyen ve ekonomik yük paylaşımını sağlayan ilkelere yeniden yapılandırılmalıdır. Ayrıca Türkiye, bölge ülkeleriyle göç konusunda teknik işbirliği, geri dönüş politikaları, mülteci eğitimi ve yerel kalkınma gibi konularda çok taraflı diyalog zemini oluşturmalıdır. Uluslararası alanda göçmen haklarını savunan ve bu konuda liderlik üstlenen bir ülke konumuna gelmesi için diplomatik kapasitesini bu yönde seferber etmelidir.

SEMPOZYUM:

BÖLGESEL VE KÜRESEL GELİŞMELER IŞIĞINDA TÜRKİYE'DEKİ MÜLTECİLER

30 Mayıs 2025 - Ankara / Demonti Otel

10.00-10.15	AÇILIŞ KONUŞMASI	Sami DOĞAN SDD Genel Başkanı	
10.15-10.45	AÇILIŞ KONUŞMASI	Murat BAKAN CHP MV-Gölge İçişleri Bakanı Özgür ÖZEL* CHP Genel Başkanı	
10.45-11.15	KONUNUN ÇERÇEVESİ	Prof. Dr.M. Murat ERDOĞAN Hacettepe/Türk-Alman Ü. (e) “Türkiye’deki Mülteciler ve Göç / Mülteci Politikaları”	
11.15-11.30	KAHVE MOLASI		
11.30-12.45	PANEL-I: DİPLOMATİK ve ULU- SAL - ULUSLARARASI HUKUKİ BOYUT	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU, ODTÜ	
		Ömer ÖNHON Büyükelçi (e)	Suriye Meselesi ve Kaynaklı Meseleler Sona Erdi mi?
		Prof. Dr. Nuray EKŞİ Marmara Üni. (e)	Uluslararası Göç ve İltica Hukukuna Aykırı Uygulamalar
		Prof. Dr. Bahadır ERDEM, İstanbul Üniversitesi	Hukuk ve Siyasetin Suriyeli Mültecilere Bakışı
		Dr. Levent KORKUT Medipol Üniv.	Ulusal ve Uluslararası Hukuk Bağlamında Türkiye’deki Mülteciler
12.45-14.00	ÖĞLEN YEMEĞİ		
14.00-15.15	PANEL-II: TOPLUMSAL İLİŞKİLER, GÜVENLİK VE SÜREÇ YÖNETİMİ	Oturum Başkanı: Prof. Dr.Banu AKADLI-ERGÖÇMEN, Hacettepe Üni. (e)	
		Prof. Dr.Deniz ŞENOL SERT Özyeğin Üniv.	Sıfır - Bir Arasında: Ulusötesi Bir Ge- lecek
		Prof.Dr.Zuhal Yeşilyurt GÜNDÜZ TED Üniversitesi	"Göç ve İnsani Güvenlik"
		Prof. Dr. Didem DANIŞ Galatasaray Üniv.	Hareket Halindeki Bir Dünyada: Türkiye- 'de Göç, Toplumsal Dönüşüm ve Gelecek Perspektifleri
15-16.30	PANEL-III: EMEK PİYASASI VE EKONOMİYE ETKİLER	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aytül KASAPOĞLU, Başkent Üniversitesi	
		Prof. Dr. Kezban ÇELİK TED Üniversitesi	Göçmenler ve Ekonomik Etkileşimler
		Doç. Dr.Can ÖZEN ODTÜ	Emek Piyasasında ve Genel Ekonomide Suriyeli Entegrasyonu ve İktisadi Etkisi

		Prof. Dr.H.Deniz YÜKSEKER TEKİN İzmir Ekonomi Ün.	2010 Sonrası Göçler ve Göçmenlerin Toplumsal Katılımı Araştırması: Emek Piyasasında Mülteciler ve Yerliler
16.30-16.45	KAHVE MOLASI		
16.45-18.15	PANEL-IV: GELECEK ÖNGÖRÜLE- Rİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	Oturum Başkanı: Prof. Dr.M. Murat ERDOĞAN Hacettepe/Türk-Alman Ü. (e)	
		Prof. Dr. Erol ESEN Akdeniz Üniv.	Türkiye’de Uluslararası ve Geçici Korumada Altındaki Mültecilere Yönelik Yeni Politika ve İdari Uygulama Önerileri
		Dr. Onur UNUTULMAZ ASBÜ	Türkiye’deki Suriyelilerin Geleceği Konusundaki Beklentiler ve Yaşam Modelleri
		Meltem ERSAN IOM-İBB (e.)	Yerel Yönetimler ve Mülteciler ile İlgili Süreç Yönetimi
		İbrahim Vurgun KAVLAK SGDD-ASAM	Sivil Toplum ve Mülteciler: Türkiye ve Komşu Ülkelerdeki Durum
KAPANIŞ 18.15-18.30	Muratcan İŞILDAK SDD Genel Sekreteri		